MUSEOVIRASTO / MUSEIVERKET

PVM / DATUM
3.11.2015

DNRO / DNR
MV/2/02.02.00/2015

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Sivistys- ja tiedejaosto

VIITE / REFERENS
HE 30/2015 vp / Asiantuntijapyyntö

ASIA / ÄRENDE
MUSEOVIRASTON LAUSUNTO VUODEN 2016 TALOUSARVIOESITYKSESTÄ

Tausta

Museoviraston talouden sopeuttaminen vuoden 2012 määrärahapäätösten asettamiin kehyksiin päättyy vuoden 2015 loppuun mennessä. Sopeuttamistoimien ja tuottavuusvähennysten seurauksena Museoviraston toimintaa on supistettu ja henkilöstöä vähennetty vuosina 2008-2015 yhteensä 31,4 %.

Vähennysten johdosta Museovirastossa on tehty rakenteellisia muutoksia ja tehostettu toimintaa. Kansallismuseossa on vahvistettu tulopohjaa museoiden profiilin ja toiminnan vaikuttavuuden määrätietoisella kehittämisellä. Vuoden 2016 arvioidulla resurssitasolla Museovirasto ei voi enää toimia vaikuttavalla tavalla kulttuuriperinnön ylläpitämiseksi ja sen myönteisten vaikutusten vahvistamiseksi.

Suomen kulttuuriperintö on yhteiskunnan infrastruktuuria, joka muodostuu rakennusperinnöstä, muinaisjäännöksistä, museokokoelmista, kansallisesti arvokkaasta kulttuuriesineistöstä ja aineettomasta kulttuuriperinnöstä. Kulttuuriomaisuuden turvaamiseksi kestävällä ja taloudellisella tavalla tarvitaan Museoviraston harjoittamaa valtakunnallista viranomaistoimintaa, koordinointia, strategista kehittämistä ja yhteiskunnallista vaikuttamista. Maakuntamuseoiden verkosto tukee alueellisesti merkittävää kulttuuriperinnön vaalimistyötä osana kokonaisuutta, mutta niidenkin resurssit ovat uhattuina valtionosuusleikkausten vuoksi.

Suomi on allekirjoittanut useita kansainvälisiä sopimuksia, suosituksia ja yhteistyöhankkeita, joilla on keskeinen rooli Suomen kulttuuriperinnön vaalimisessa ja ne sitovat valtiota sopimusten noudattamiseen. Museovirasto on keskeisessä roolissa näiden sopimusten toteuttamisessa, mikä edellyttää myös taloudellisia panostuksia. Toiminta on vaarantumassa resurssitilanteen vuoksi.

Museovirastolla on edellytykset edistää Suomen kulttuuriperintövarantojen suojelua ja niistä saatavaa kansallista ja kansainvälistä hyötyä kokonaisuutena, mikäli sille taataan riittävät resurssit. Nykytilanteessa Museoviraston toimintaresurssit eivät turvaa kokonaisuuden hallintaa, ja budjetin supistuessa kestävä kulttuuriperinnön vaaliminen uhanalaistuu kiihtyvällä tahdilla.

TAE 2016

Momentti 29.80.04 Museoviraston toimintamenot

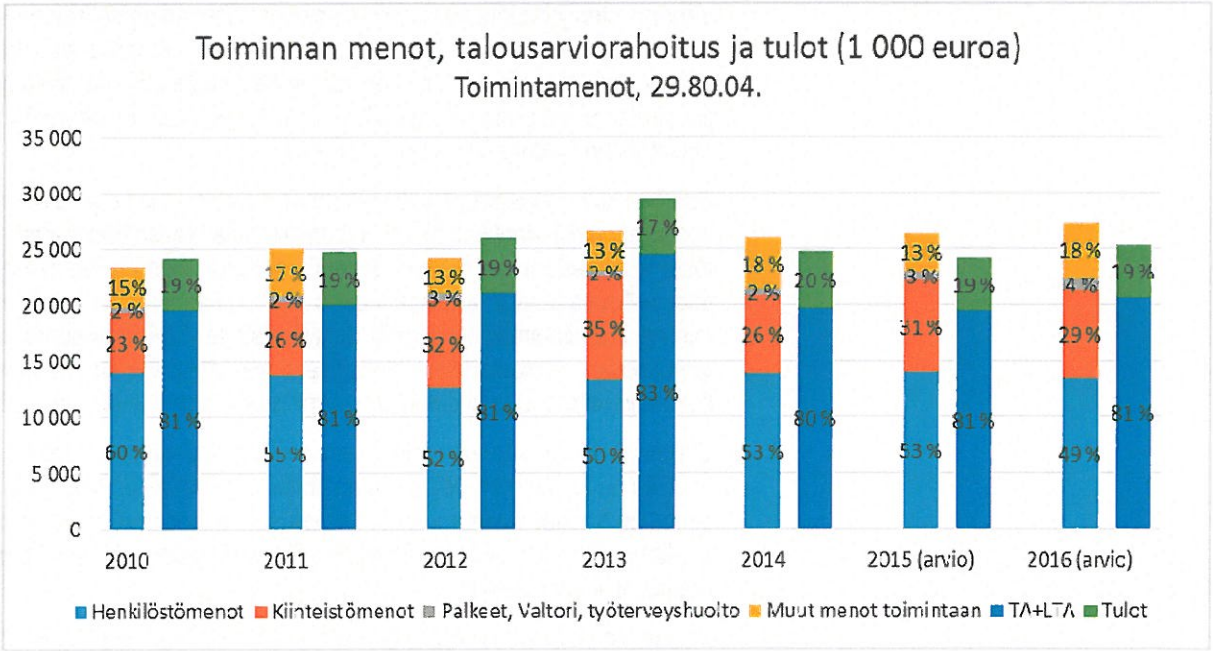
Hallituksen esityksessä vuoden 2016 talousarvioksi momentille 29.80.04 on esitetty nettomäärärahaa 20 650 000 € (2010 19 527 000 €).

Verrattuna vuoteen 2010 Museoviraston toimintamenomäärärahaan kohdistuu vuokrien osalta uusia, pakollisia kuluja Sturenkatu 2a:n ja Sturenkatu 4:n toimitiloista yhteensä 2,5 miljoonaa euroa ja kokoelma- ja konservointikeskuksen vuokramenoista yhteensä 2,2 miljoonaa euroa (2015 alkaen 1,0 miljoonaa € ja vuodesta 2016 alkaen 1,2 miljoonaa euroa). Muita pakollisia menoja ovat mm. valtion keskitetyn talous- ja henkilöstöhallinnon (Palkeet) palvelumaksut 375 000 euroa, asiahallintajärjestelmän (Salama) vuosimaksut n. 100 000 euroa, ICT-hallinnon (Valtori) vuosimaksut 501 400 euroa sekä palveluiden yleinen kustannustason nousu.

Samalla kun momentille 29.80.04 kohdistuvat pakolliset kulut vuodesta 2010 vuoteen 2016 ovat kasvaneet 3,1 miljoonalla eurolla, kehys on kasvanut vain noin 1,1 miljoonaa euroa.

Museoviraston toiminnan näkökulmasta talousarvion rakenne on erittäin ongelmallinen. Suurin menoerä ovat henkilöstökulut, vuodelle 2015 on budjetoitu yhteensä n. 13,9 milj. euroa (53 %). Tilakustannusten (vuokrat, sähkö, vesi, siivous, turvatekniikka) osuus toimintamenoista on n. 8,2 milj. euroa (31 %). Varsinaiseen toimintaan jää vuositasolla vain n. 4,2 milj. euroa eli 16 % koko määrärahasta, josta maksetaan myös kaikki pakolliset kulut (Palkeiden kulut, Valtorin kulut ja työterveyshuolto) yhteensä noin 824 000 euroa. Vuonna 2016 näiden menojen arvioidaan olevan jo yli 1,1 milj. euroa.

Keskeinen Museoviraston toimintamäärärahoihin liittyvä ongelma ovat keskitetyn hallinnon aiheuttamat kustannukset ja niiden jatkuva kasvu, jota kattavaa lisäystä määrärahoihin ei saada. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnon-, ICT- ja tilapalvelujen tuottajat voivat siirtää virastoille kustannusten nousun niin, että siitä ei aiheudu niille tappiopaineita. Kulujen siirtäminen täysimääräisinä virastoille ilman korvaavaa lisärahoitusta rapauttaa virastojen kykyä hoitaa niille asetettuja tehtäviä. Kehitys on johtamassa toiminnan kurjistumiseen ja valtion virastot pystyvät pitämään yllä vain järjestelmiä ja tiloja, mutta eivät toimintaansa.

Museoviraston toimintamenomomentin (momentti 29.80.04) nettomenot 2010-2016.

Momentti 29.80.20 Museoviraston kulttuuri- ja nähtävyyskohteiden tilakustannukset

Museoviraston kiinteistöjen hallinnansiirron yhteydessä eduskunta päätti erillisestä vuokramomentista. Vuonna 2016 momentille on esitetty varattavaksi 14 545 000 euroa. Määrärahaesitys vastaa Museoviraston Senaatti kiinteistöille maksamaa vuokraa. Siinä on otettu huomioon myös Senaatti kiinteistöjen vuokrajärjestämisen uudistamisessa toteutetut vuokrien muutokset vuonna 2016.

Momentti 29.80.70 Kaluston hankinta

Vuoden 2016 talousarvioesityksessä Museovirastolle ei ole esitetty kaluston hankintaan määrärahaa. Lähivuosina momentin poistaminen tulee vaikeuttamaan välttämättömienkin kalustohankintojen tekemistä ja kohdistamaan kestämättömiä lisäpaineita toimintamäärärahoihin.

Momentin poistaminen vaikuttaa myös kansallisomaisuutta olevien museokokoelmien hankintaan ja asettaa Museoviraston / Suomen kansallismuseon eriarvoiseen asemaan muiden kokoelmia ylläpitävien museoiden, erityisesti Kansallisgallerian kanssa.

Momentti 29.80.75. Toimitilojen ja kiinteistövarallisuuden perusparannukset ja kunnossapito

Museovirastolla on ollut käytössään momentilla 29.80.75 kiinteistöjen hallinnansiirron jälkeen noin 800 000 euron määräraha, joka on esitetty pidettäväksi samalla tasolla. Määräraha on tarkoitettu Seurasaaren ulkomuseon rakennusten ja museolaivojen kunnostukseen.

Avustukset

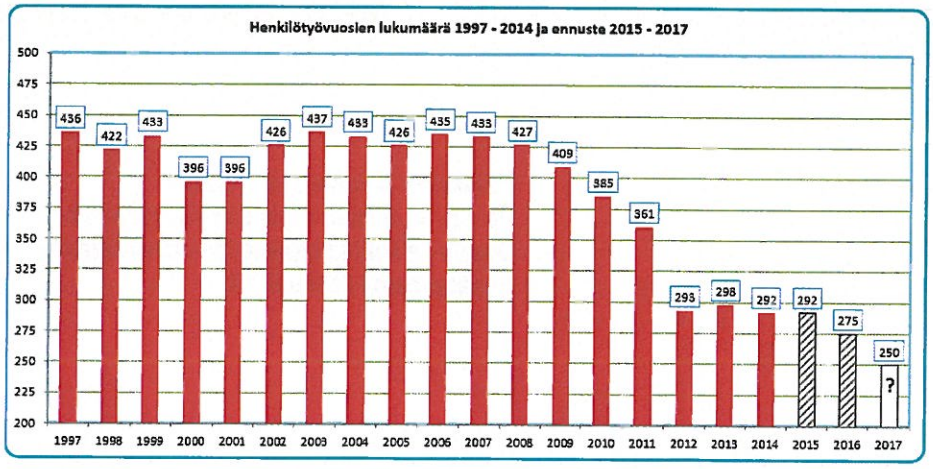
Museoviraston jaettavana on ollut valtionavustuksia kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennusperinnön entistämiseen, maailmanperintökohteiden hoitoon, muinaisjäännösten hoitoon, perinnelaivojen hoitoon ja kulttuuriperinnön tallentamiseen sekä museoiden harkinnanvaraisiin avustuksiin yhteensä noin 3.538.000 euroa. Vuoden 2016 talousarvioehdotuksessa näihin avustuksiin on esitetty 4 400 000 euroa, joka olisi lähellä tarvittavaa tasoa. Avustusten jakaminen ja oikea kohdentaminen on myös strateginen keino ohjata kulttuuriperinnön säilymistä ja hoitoa.

Avustustaso on niukka ja sen vähentyminen uhkaa yksityisen rakennusperinnön kunnossapitoa, pienten museoiden toimintaa, kokoelmien ylläpitoa sekä maailmanperintökohteiden hoitoa tilanteessa, jossa Suomi on Unescon maailmanperintökomitean jäsen.

Henkilökunta

Museoviraston talouden ja toiminnan sopeuttamistoimien vaikutukset ovat olleet rajuja Henkilöresurssien määrä on laskenut vuodesta 2008, jolloin tuottavuusvähennykset alkoivat, vuoteen 2015 noin 31,4 %. Henkilöstömenojen osuus vuoden 2015 määrärahoista on edelleen n. 54 % Museoviraston käytettävissä olevista määrärahoista. Museoviraston henkilötyövuosimäärä on laskenut, vaikka virastoon on siirretty Kansallisgalleriasta kaksi museoalan kehittämiseen liittyvää henkilötyövuotta tehtävineen. Eduskunnan päätöksellä perustettiin lisäksi journalistinen kuva-arkisto, jonne perustettiin viisi uutta virkaa.

Vuoden 2016 kehyksen edellyttämät leikkaukset kohdistuvat budjettirakenteen vuoksi ensisijaisesti henkilöstöresursseihin ja tulevat vaikuttamaan toimintamahdollisuuksien kaventumisen lisäksi myös työmotivaatioon.

Museoviraston henkilöstön ja henkilötyövuosien määrä 2000-2016.

Sopeuttaminen

Museoviraston talouden ja toiminnan sopeuttamisessa on otettu huomioon kolmen vuoden siirtymäaika. Merkittävimmät vähennykset tehtiin vuonna 2012 (yhteensä 52 htv). Tavoitteena oli, että henkilöstöä ei tarvitse enää vähentää, vaan vielä tarvittavat muut sopeuttamiset saataisiin toteutettua ns. luonnollisella poistuman kautta. Näin ei kuitenkaan ole ta-

pahtunut, sillä muut kustannukset, erityisesti keskitettyjen palvelujen kulut ovat samanaikaisesti jatkuvasti kasvaneet. Sopeuttamisen tavoitteena on ollut kestävän organisaation kehittäminen ilman henkilöstön rekrytointia tai edes vapautuvien tehtävien täyttämistä. Samaan aikaan nousevat kustannukset ovat kuitenkin syöneet sopeuttamisrahat.

Talouden ja toiminnan sopeuttamista on tehostettu myös mm. työterveyshuollon uudelleen järjestämisellä ja hankintojen keskittämisellä ja tehokkaalla kilpailuttamisella. Toiminnan strategisena painopisteenä on ollut tulopohjan vahvistaminen. Toiminnan tuloksellisuutta ja tuottavuutta on saatu lisättyä erityisesti Kansallismuseossa.

Museovirasto on esittänyt toiminta- ja taloussuunnitelmissaan, tulossopimuksessa ja talousarvioesityksissä toimintamäärärahan palauttamista tasolle, joka olisi toiminnan ylläpitämisen näkökulmasta kestävä. Esitykset eivät ole kuitenkaan tuottaneet toivottua tulosta.

Edellä esitetyistä syistä vuoden 2016 talousarvion toteutuminen edellyttää mittavia henkilöstövähennyksiä. Museovirasto on antanut 5.10.2015 ilmoituksen yhteistoimintaneuvotteluista enintään 35 henkilötyövuoden vähentämiseksi. Näin merkittävällä henkilökunnan määrän vähentämisellä on vakavia vaikutuksia Museoviraston ydintoimintaan ja kansallisen kulttuuriperinnön säilymiseen. Toiminnan rapautuminen uhkaa myös vakavasti Museoviraston mahdollisuuksia taata kansalaisten perustuslain 2. luvun mukaiset perusoikeudet sivistykseen, kulttuuriin ja ympäristöön.

Pääjohtaja
Museovirasto
Juhani Kostet

Ylijohtaja
Suomen kansallismuseo
Elina Anttila

Liiteet 04112015 Eduskunta_Liite_1 MV_Asiantuntijalausunto
04112015 Eduskunta_Liite_2 MV_Asiantuntijalausunto_Täydennys

Jakelu: Eduskunta Sivistys- ja tiedejaosto
Tiedoksi: Opetus- ja kulttuuriministeriö ylijohtaja Riitta Kaivosoja
Opetus- ja kulttuuriministeriö kulttuuriasiainneuvos Päivi Salonen
Museovirasto / Johtoryhmä